

มหาวิทยาลัยกาก (เดน) ฝรั่งเศส

โดย นิธิ เชี่ยวศรีวงศ์, มติชน วันศุกร์ที่ 15 กันยายน 2543

ศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ วิโรจนัญญ์ คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ แห่งมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีกล่าวต่อนหนึ่งในการอภิปรายเรื่อง "บทเรียนจากกรณีเขื่อนปากมูล" ซึ่งมหาวิทยาลัยอุบลฯ จัดขึ้นในวันที่ 8-กันยายน มีใจความว่า "ถ้าคิดว่ามหาวิทยาลัยนานาชาติคือ การสอนเป็นภาษาอังกฤษ ก็ไม่มีวันที่มหาวิทยาลัยจะบรรลุความเป็นมหาวิทยาลัยนานาชาติได้ แต่ถ้ามหาวิทยาลัยศึกษารวมๆ และสร้างความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองอย่างเข้มแข็งแล้ว มหาวิทยาลัยก็จะบรรลุความเป็นนานาชาติได้ เพราะจะเป็นผู้ครอบครองความรู้ซึ่งหาที่ไหนไม่ได้ อีกรทั้งโลก และใครที่อยากรู้เรื่องนั้นก็ต่อมากศึกษาที่นั่น (ด้วยภาษาไทย หรือภาษาลาวยังได้ ผู้เขียนเติมเอาเอง)" ประเด็นที่ท่านอาจารย์ประกอบพูดนี้ มีความสำคัญเสียจนผมอดเอามาขยายความ (ตามใจชอบของผม) ไม่ได้ เมื่อตอนฟองस्पูเริ่มจะลอยฟอง มหาวิทยาลัยทั้งหลายตอบสนองต่อมายาของฟองस्पูด้วยการประกาศเป้าหมายว่า จะพัฒนาไปสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยนานาชาติ

มหาวิทยาลัยนานาชาติ คืออะไร มหาวิทยาลัยทั้งหลายต่างนิยามว่า คือ มหาวิทยาลัยที่มีมาตรฐานสากล แค่นี้มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็เหนื่อยเสียแล้ว เพราะไม่ได้คิดค้นคำนิยามต่อไปอีกว่า มาตรฐานสากลที่ว่านี้ คืออะไร เหตุตั้งนั้น "สากล" ของมหาวิทยาลัยจึงมีความหมายเท่ากับเนกไท และเสื้อนอก ซึ่งเราเรียกว่า "ชุดสากล" นั่นเอง นั่นก็คือการลอกรูปแบบเปลือกนอกของมหาวิทยาลัยฝรั่ง (และฝรั่งที่ตัวรู้จักก็แคบมาก คือ ฝรั่งในโลกของแองโกลแซกซอนเท่านั้น) เช่น ต้องพูดภาษาอังกฤษ มีนักเรียนนานาชาติมาเรียนร่วมด้วย มีหอพักนานาชาติที่เก็บค่าเช่าโหดกว่าหอพักนักเรียนไทย มีอัตราค่าเล่าเรียนที่แตกต่างระหว่างนักเรียนในกับนักเรียนนอก

มหาวิทยาลัยไทยกำลังคิดว่า ตัวจะไปแข่งแย่งขายของในตลาดการศึกษาของโลก นำประหลาดที่ประเทศ ซึ่งถูกจัดอันดับคุณภาพการศึกษาไว้บ๊วยๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นรองแม้แต่เพื่อนบ้านที่ยากจนกว่า กำลังคิดจะตั้งแย่งขายการศึกษากลางตลาด แล้วจะขายอะไรได้ โดยทั่วไปก็คือขายความตื่นเป็นภาษาอังกฤษ เช่น สอนวรรณคดีไทย ประวัติศาสตร์ไทย ศิลปะไทย วิศวกรรมศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ โดยผู้สอนที่ไม่เคยทำวิจัยอะไรเลย จึงมีความรู้ไม่มากกว่าที่มีอยู่แล้วในภาษาอังกฤษ ซึ่งตัวเองก็อ่านได้ไม่คล่องไปกว่าลูกศิษย์ของตัวเอง ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา

ถ้าไม่ขายแบบที่กล่าวนี้ ก็ทำเหมือนกับอุตสาหกรรมไทย คือ ไม่มีถิ่นทางเทคโนโลยีของตนเอง จึงต้องไปซื้อเทคโนโลยีเขามาผลิต มหาวิทยาลัยนานาชาติของไทยก็ไปซื้อฝรั่งมาเป็นอาจารย์เหมือนกัน และก็เหมือนอุตสาหกรรมไทยอีกอย่างหนึ่ง ที่มักซื้อเครื่องจักรตกรุ่นอันคนอื่นเขาไล่ทิ้งมาใช้ มหาวิทยาลัยนานาชาติก็เอาฝรั่งเกรดซีหรือเอฟ ซึ่งไม่มีใครในวงการฝรั่งรู้จักเข้ามาเป็นอาจารย์เหมือนกัน ไม่ว่าจะทำแบบไหน ก็ครบสูตรของ “มาตรฐานสากล” ตามที่มหาวิทยาลัยคิดแล้ว คือ สอนเป็นภาษาอังกฤษได้ และเก็บค่าเล่าเรียนในราคาสูงได้

มหาวิทยาลัยนานาชาติจึงเกิดขึ้นในเมืองไทยด้วยประการฉะนี้

แต่ในระหว่างนั้น มหาวิทยาลัยก็ไม่สนใจที่จะสร้างสรรค้ความรู้ ซึ่งนานาชาติให้คุณค่าและพร้อมยอมตัวเป็นลูกศิษย์แต่อย่างใดทั้งสิ้น สิ่งที่คุณะวิศวกรรมสอนอยู่นั้น ฝรั่งทำเป็นมาเกือบร้อยปีแล้วทั้งนั้น ไม่ใช่ว่าความรู้ที่ฝรั่งทำเป็นแล้วไม่สำคัญนะครับ แต่แค่นั้นไม่ใช่มาตรฐานสากลของสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานสากลซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน คือ สมรรถภาพที่จะสร้างสรรค้ความรู้ใหม่ที่ไม่มีใครรู้ขึ้นมาได้ต่างหาก และความรู้นั้นไม่มีภาษา จะแสดงออกด้วยภาษาขมู ฝรั่งเสสอังกฤษ หรือภาษาไทยก็มีคุณค่าเท่าๆ กัน

แต่มหาวิทยาลัยจะสับสนเรื่องของคุณารู้กับภาษา (สับสนหรือมั่วนี้เพราะไม่มีกั้นก็ไม่แน่ใจ) ฉะนั้นจึงไม่ยึดติดกับรูปแบบภายนอก ด้วยการเน้นให้แสดง “กาก” ความรู้ด้วยภาษาอังกฤษ แล้วนี่ก็ว่านั่นคือมาตรฐานสากลของมหาวิทยาลัยนานาชาติแล้ว อย่างเดียวกับเนกไทเป็นเครื่องหมายแห่งอารยธรรม ตามมาตรฐานของคนเฝ้าประตูไนต์คลับในสมัยหนึ่ง

ผมเคยได้ยินมาว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งถึงกับประกาศว่า คีษาวิจัยอะไรแล้วไม่เขียนออกมาเป็นภาษาอังกฤษ ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนั้นก็ด้อยมาตรฐานลงทันที นั่นคือเหตุผลที่ต้องเขียนวิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษ คนไทยทุกคนจึงแทบจะพูดอะไรที่เป็นสาระแก่นสารไม่ได้ จนกว่าจะมีเมียหม่อม

ภาษาเป็นเพียงเงาสะท้อนเพียงส่วนเดียวของความเป็นทาสฝรั่งในหมู่นักวิชาการไทย ที่ลึกไปกว่านั้นก็คือการยอมจำนนแบบ “นอนหงายท้อง” ให้แก่ความรู้และสติปัญญาของฝรั่ง จนเห็นว่าการสร้างสรรค้ความรู้ใหม่เป็นสิ่งที่มีมหาวิทยาลัยไทยทำไม่ได้ หรือไม่คุ้มที่จะทำ จึงไม่คิดพัฒนาศักยภาพของตนเองไปสู่การสร้างสรรค้ความรู้ใหม่เลย

แต่ในท่ามกลางนโยบายมหาวิทยาลัยนานาชาติที่ทำหมั่นสติปัญญาถึงขนาดนี้ เราก็ได้เห็นการสร้างสรรค้ความรู้นี้ใหม่ของอาจารย์เล็กๆ ในมหาวิทยาลัยหลายคน และหลายแห่ง เพียงแต่ประกายที่วูบวาบขึ้นตามจุดต่างๆ เหล่านั้น ไม่ได้รับการส่งเสริมจากมหาวิทยาลัยให้ลูกไฟงขึ้นจนถึงจุดเอานักวิชาการจากทั่วโลกให้วิ่งเข้ามาหา ตรงกันข้ามประกายวูบวาบเหล่านั้นอาจจะถูกมหาวิทยาลัยฝรั่ง “ดูด” เอาไปในอนาคตได้

ผมขอยกตัวอย่างเพียงกรณีเดียว

อาจารย์ภาษาไทยของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในภาคเหนือ เรียนภาษาไทยอะหมด้วยตนเอง ที่ต้องเรียนด้วยตนเองก็เพราะทั้งโลกนี้แทบจะหาคนที่อ่านและแปลตำรับตำราในภาษาไทยอะหมแทบไม่ได้แล้ว แม้แต่ในแคว้นอัสสัมของอินเดียเองก็ตาม ท่านอาศัยภาษาไทยถิ่นต่างๆ ค่อยๆ เจาะเข้าไปสู่ภาษาอะหม จนในที่สุดสามารถแปลอะหมโบราณจึจากต้นฉบับเดิมเป็นภาษาไทยสยามได้ (คือพงศาวดารของราชวงศ์ไทในแคว้นอัสสัม)

ทั้งโลกนี้ไม่มีฉบับแปลอะหมโบราณจึที่สมบูรณ์เท่านี้ ที่เคยแปลในภาษาอังกฤษก็แปลแบบลัด และมั่วมีมอยู่ไม่น้อย ฉะนั้นใครก็ตามทั้งโลกนี้ อยากรจะอ่านอะหมโบราณจึฉบับสมบูรณ์จริง ก็ต้องอ่านภาษาไทยออก ความเป็นวิชาการของภาษาใดก็ตาม เกิดขึ้นได้ไม่ใช่เพราะขยันบัญญัติศัพท์ แต่เกิดขึ้นเพราะสร้างความรู้ใหม่ที่ไม่มีใครมีขึ้นได้ต่างหาก

ถ้ามหาวิทยาลัยแห่งนั้นเข้าใจคุณค่าของงานและคนที่ตัวมีอยู่ มหาวิทยาลัยแห่งนั้นก็จะสามารถสร้างมหาวิทยาลัยนานาชาติจากการสนับสนุนให้อาจารย์ท่านนั้น ขยายงานของตนขึ้นเป็นศูนย์ศึกษาไทยอะหมด้วยการทุ่มเทงบประมาณและทรัพยากรไปให้เต็มที่ ในไม่กี่ปีข้างหน้ามหาวิทยาลัยแห่งนั้นจะเป็นนครหลวงของอะหมศึกษาสำหรับโลกทั้งใบนี้ เทวดาฝรั่งก็จะมาจตุติในศูนย์แห่งนี้ในรูปแบบต่างๆ เอง นับตั้งแต่เป็นนักวิจัยร่วมไปถึงเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติก็จะเกิดขึ้นได้จริง ไม่ใช่มีแต่ชื่อบนมหาวิทยาลัยกากฝรั่ง

อย่างนี้กระครับว่า เราสามารถสร้างสรรค้ความรู้นี้ใหม่ได้เฉพาะความรู้ทางอักษรศาสตร์เท่านั้น นั่นไม่จริงเลย ถ้าเรารู้จักมองการสร้างสรรค้ความรู้นี้ทางฐานที่เป็นจริงของเราเอง เราจะพบช่องว่างที่เราสามารถสร้างสรรค้ความรู้นี้ได้เต็มไปหมด แม้แต่ความรู้ฝรั่งก็มีรากฐานที่เป็นจริงในเศรษฐกิจสังคมของเขา (หรือของมัน) ความเข้าใจผิดว่าความรู้ฝรั่งเป็นของกลางต่างหาก ที่ทำให้

เราไม่สามารถดูพ้นจากกากฝรั่งขึ้นมาสร้างสรรค์ความรู้ได้ตลอดมา ท่านอาจารย์ประกอบเองเล่าให้ผมฟังว่า ท่านพยายามดึงนักศึกษาวิศวะของท่านให้ออกไปเรียนรู้เทคโนโลยีชาวบ้าน เพราะท่านหวังว่ามหาวิทยาลัยอุบลฯของท่านจะสามารถเชื่อมต่อความรู้ใหม่ที่ไม่มีใครรู้ในโลกนี้

เทคโนโลยีที่เหมาะสมเป็นเรื่องใหญ่ และเป็นคำตอบแก่พัฒนาการของสังคมกว่าครึ่งโลก นอกยุโรปตะวันตกและอเมริกา การสร้างสรรค์ความรู้ในเรื่องนี้จึงมีนัยยะสำคัญต่อนานาชาติอย่างยิ่งใหญ่ ไม่ใช่เทคโนโลยีด้านวิศวกรรมศาสตร์เท่านั้น แต่เทคโนโลยีทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ การศึกษา การเกษตร ตลอดจนถึงการจัดการ

ถ้ามหาวิทยาลัยแข็งแกร่งในเรื่องนี้ ความเป็นมหาวิทยาลัยนานาชาติก็จะเกิดขึ้นเอง อาจกลายเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการศึกษาที่เชื่อมโยงไปค่อนโลก ซึ่งมหาวิทยาลัยกากฝรั่ง จะไม่มีทางนำไปสู่ความเป็นนานาชาติที่แท้จริงได้เลย

Go back to the [Main Page](#)